

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/106/2023
Identifikačné číslo spisu:	5119204747
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5119204747.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Mesto Žilina, Námestie obetí komunizmu 1, Žilina, IČO: 00321796, zastúpeného advokátskou kanceláriou Lukáš Bútora, s.r.o., Jána Milca 8, Žilina, IČO: 55088244, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Lukáš Bútora, proti žalovanej N. Y., narodenej XX. N. XXXX, Y. XA/XX, F., zastúpenej Advokátskou kanceláriou BEDNÁŘOVÁ HODOŇOVÁ SENKOVÁ, Mariánske námestie č. 31, Žilina, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Sabína Hodoňová, PhD., o vypratanie bytu, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 41C/35/2019, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. októbra 2022 sp. zn. 10Co/47/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom z 30. septembra 2021 č. k. 41C/35/2019-200 uložil žalovanej spolu s členmi domácnosti v stanovenej lehote povinnosť vypratať bližšie označený byt v Žiline. Konštatoval, že žalovaná od 01. decembra 2017 užíva predmetný byt bez právneho dôvodu, keďže nájom bytu (dohodnutý na dobu určitú) zanikol uplynutím dojednanej doby. Následne uviedol, že v prípade žalovanej nie je naplnená ani žiadna z výnimiek v zmysle § 4 zákona č. 189/1992 Zb., pri existencii ktorých by žalovanej vzniklo právo na bytovú náhradu.

1.1. Prvostupňový súd posúdil tiež súladnosť uplatňovania nároku žalobcu na ochranu jeho vlastníckeho práva s dobrými mravmi. Ustálil, že žalovaná nepreukázala, že nie je v jej schopnostiach a možnostiach zabezpečiť si náhradné bývanie tak, aby sa neocitla v pozícii bezdomovca. Zdôraznil, že žalovaná naďalej, a to ani v období od predchádzajúceho rozhodnutia „nepreukázala absolútne žiadnu snahu pretvorenú do konkrétnych skutkov riešiť jej životnú situáciu“. Nielenže nevyrovnala už predtým existujúci dlh, resp. sa ho nesnažila aspoň znížiť, ale naopak nevykonala v spojitosti s užívaním bytu

žiadnu platbu ani vo vzťahu k neskoršiemu obdobiu.

1.2. Ďalej uviedol, že žalovaná nepreukázala, že aktívne rieši svoju sociálnu situáciu. Naopak, nemožno konštatovať ani náznak jej snahy riešiť vlastnú situáciu. Nie je zamestnaná a nepreukázala, že by si vôbec prácu hľadala; nie je evidovaná ani v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Nepredložila pritom žiadne dôkazy, ktoré by potvrdzovali, že sa nemôže zamestnať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav alebo pre nepriaznivý zdravotný stav jej najmladšieho syna. Napriek tomu, že je nezamestnaná, nesnaží sa využiť ani „zákonnú pomoc“, napr. dávky v hmotnej núdzi. Za danej situácie okresný súd uzavrel, že bez náležitej aktivity žalovanej nie je povinnosťou žalobcu riešiť jej životnú situáciu na úkor iných osôb, ktoré by podmienky sociálneho bývania skutočne (bez vlastnej viny) spĺňali. Doplnil, že nedostatok nájomných bytov (vrátane, či skôr najmä sociálnych bytov) je všeobecne známou skutočnosťou.

1.3. V neposlednom rade prvostupňový súd zhrnul, že žalobca v konaní preukázal splnenie podmienok § 126 ods. 1 OZ, pričom nie je v súlade s dobrými mravmi, aby žalovaná (naďalej) užívala daný byt bez právneho dôvodu a navyše i bez akejkoľvek úhrady, ktorý stav už pretrváva dlhodobo (v čase rozhodovania okresného súdu takmer štyri roky). Pasivita žalovanej a jej „odovzdanosť osudu“ bez akejkoľvek (vlastnej) snahy nemôže byť na ťarchu žalobcu. Nakoľko vyriešenie bytovej otázky je časovo náročnejšie, okresný súd poskytol žalovanej dodatočný časový priestor a stanovil lehotu vypratania bytu v rozsahu 90 dní od právoplatnosti rozsudku. S poukazom na status žalobcu a životnú situáciu žalovanej dospel k záveru, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania existovali dôvody hodné osobitného zreteľa (§ 257 CSP), z ktorého titulu vyslovil, že v spore úspešný žalobca nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 27. októbra 2022 sp. zn. 10Co/47/2022 zmenil ostatný prvostupňový rozsudok tak, že uložil žalovanej povinnosť v lehote 90 dní od právoplatnosti tohto rozsudku vypratať bližšie určený byt v Žiline s tým, že žalovanej nepriznal bytovú náhradu a žalobcovi nepriznal náhradu trov konania.

2.1. Najskôr odvolací súd uviedol, že už v predošlom zrušujúcom rozhodnutí (uznesenie z 31. mája 2021 sp. zn. 10Co/128/2020) vyslovil správnosť určujúceho záveru prvostupňového súdu o neexistencii právneho titulu žalovanej na užívanie predmetného bytu. Zároveň výslovne konštatoval, že dotknutým rozhodnutím odvolacieho súdu nebol kreovaný právny nárok žalovanej na užívanie daného bytu, ale bola okresnému súdu uložená povinnosť v širších súvislostiach posúdiť súladnosť uplatňovaného nároku žalobcu na ochranu jeho vlastníckeho práva s dobrými mravmi. Zároveň bola zdôraznená nevyhnutnosť náležitej aktivity žalovanej, ktorá musí byť podporená konkrétnymi skutkami. V otázke neexistencie práva žalovanej užívať (obývať) predmetný byt sa však nič nezmenilo. Naďalej platí, že žalovaná nedisponuje (takmer už päť rokov) žiadnym právnym titulom, na základe ktorého by bola oprávnená predmetný byt užívať. Čo sa zmenilo, bohužiaľ v negatívnom smere, je postoj a správanie žalovanej. Zatiaľ čo v období predošlého rozhodovania odvolacieho súdu žiadala (doslova až prosila) o poslednú, resp. ešte o jednu šancu (v skutočnosti už niekoľkú v poradí), deklarovala ambíciu znížiť, či vyrovnať dlh na nájomnom, zmeniť prístup k plneniu svojich povinností, v aktuálnom štádiu (vrátane odvolania) sa správa do značnej miery až nepochopiteľne odmietavo. Zároveň platí, že nič zo svojich predošlých sľubov nespĺnila. Hoci predmetný byt naďalej v celom rozsahu štandardných užívateľských práv využíva, neuhrádza akékoľvek súvisiace platby, spochybňuje existenciu dlhu a absolútne nekriticky sa stavia k vlastnému podielu na vzniknutej situácii.

2.2. S určitým zjednodušením odvolací súd zhrnul postoj žalovanej tak, že „žalobca je povinný mi umožniť bývať bezplatne v jeho byte, hoci nemám žiaden právny titul na užívanie bytu a navyše nesmie odo mňa vyžadovať žiadnu aktivitu v súvislosti s riešením daného stavu“. Už samotné toto konštatovanie by bolo postačujúce na záver, v zmysle ktorého uplatňovanie nároku vlastníka bytu (žalobcu) voči žalovanej na jeho vypratanie nie je v rozpore s dobrými mravmi. Naopak, práve postoj a správanie žalovanej vykazujú nie zanedbateľné deficit elementárnych pravidiel slušnosti. Navyše, to všetko za situácie, keď krajský súd - ako už bolo uvedené - veľmi dôrazne upozorňoval žalovanú na dôsledky nedodržania jej opakovane prezentovaných sľubov, resp. v širšom zmysle na dôsledky jej nedostatočnej vlastnej aktivity. Ďalej uviedol, že už prvostupňový súd náležite zdôraznil, že žalovaná nepreukázala ani len snahu aspoň čiastočne sa podieľať na riešení vzniknutého problému. Je si pritom plne vedomá, že už takmer päť rokov neoprávnene býva v byte vlastnícky patriacom žalobcovi; hoci subjektívne vnútorne - minimálne podľa jej vyjadrení v ostatnom období - takto situáciu zrejme nevníma. Napriek opakovaným

ústnym i písomným deklaráciám skorého vyriešenia si (predovšetkým) finančných súvislostí, nielenže nevyrovnala dlh na nájomnom ešte z obdobia existencie nájomného vzťahu, ale neposkytovala žiadne plnenia za užívanie bytu v následnom niekoľkoročnom časovom úseku. V ostatnom období dokonca popiera svoju (doslova prirodzenú) povinnosť poskytnúť vo faktickom vzťahu so žalobcom akékoľvek protiplnenie.

2.3. Odvolací súd zdôraznil, že hoci nepriaznivá sociálna situácia žalovanej je dôsledkom nedostatku finančných prostriedkov, o získanie zamestnania sa reálne nepokúšala. V konaní prezentovala len veľmi všeobecné vyjadrenia o problémoch na trhu práce, napríklad počas pandémie spojenej s ochorením covid-19; aj tá však pokrýva iba menšiu časť obdobia, po ktoré bez právneho titulu obýva byt žalobcu. Konštatoval, že v danej spojitosti žalobkyňa neuniesla ani len bremeno konkrétnych skutkových tvrdení (kedy, u akého zamestnávateľa, na akú pracovnú pozíciu atď.), že si hľadala zamestnanie. Vôbec sa nevysvetlila, prečo nevyužila pomoc úradu práce pri hľadaní zamestnania. Rovnako dostatočne konkrétne netvrdila (a samozrejme nadväzne ani nepreukázala) jedinečné - vlastné iba a len jej osobe - zdravotné, či iné problémy, ktoré by jej mali brániť v získaní (akéhokoľvek) zamestnania, napríklad na skrátenej pracovný úväzok. V danej spojitosti odvolací súd považoval za potrebné doplniť, že na trhu práce v Slovenskej republike je pomerne veľké množstvo voľných (predovšetkým nekvalifikovaných) pracovných pozícií, ktoré sú vhodné pre osoby bez štandardných pracovných návykov, či pracovných zručností, t.j. i pre osoby dlhodobo nezamestnané, ako je tiež žalovaná.

2.4. Obaja synovia žalovanej, ktorí s ňou ešte bývajú v spoločnej domácnosti, sú už plnoletí. Tvrdené výrazné zdravotné problémy (naj)mladšieho C. podľa názoru odvolacieho súdu preukázané neboli; ostatný lekársky nález z odborného vyšetrenia bol ešte z novembra 2016 a navyše nedokazoval existenciu zásadnejších zdravotných ťažkostí (v danom prípade psychického rázu). Neskorší záznam z ošetrovania všeobecnou lekárkou je z mája 2017, ale bez dokladovania následného liečebného priebehu, resp. postupu. Vzhľadom na vek synov bolo a je plne primerané od nich požadovať, aby sa podieľali na pomoci pri riešení celkovej situácie rodiny, vrátane aktivity vedúcej k získaniu finančných prostriedkov. Vyššie spomínaný nedostatok pracovných príležitostí sa v plnej miere vzťahuje i na synov žalovanej; čo platí tak pre štandardný pracovný pomer, ako i pre eventualitu brigádnickej činnosti. Žalovaná tiež v priebehu konania uvádzala viaceré okolnosti, ktoré budú viesť (neraz v spojení s termínom „určite“) k zlepšeniu jej sociálnej situácie. Napríklad dedenie pozemkov jej (staršími) synmi, ich následný odpredaj a zo získaných prostriedkov vyrovnanie dlhu voči žalobcovi, či aspoň jeho relevantné zníženie. K uvedenému nedošlo. V neskoršom období sa k týmto svojim tvrdeniam už vôbec nevyjadrovala. Je tak nutné konštatovať to, čo bolo prezumované už v predošlom rozhodnutí odvolacieho súdu, že viaceré skutkové tvrdenia žalovanej vykazujú nemalú mieru účelovosti a tendenčnosti.

2.5. Odvolací súd uviedol, že vo všeobecnosti nemožno akceptovať nazeranie (minimálne nepriamo) prezentované žalovanou, podľa ktorého ak vlastník veci túto nepotrebuje, resp. bezprostredne nepoužíva, môže ju ktokoľvek „okupovať“, zadržiavať, neoprávnene bezplatne užívať, či poberať jej úžitky. Predovšetkým však je plne primeranou argumentácia žalobcu o tom, že nedostatok nájomných bytov - o sociálnych (mestských) bytoch, ktorý je aj predmetom súdnej veci, ani nehovoriac - je všeobecne známou skutočnosťou (§ 186 ods. 1 CSP). Zároveň z rozhodovacej činnosti odvolacieho súdu (aj) v obdobných veciach ako súdený prípad je táto skutočnosť preukázaná i bezprostredne vo vzťahu k Mestu Žilina. V danej spojitosti je nutné poukázať na prístup žalobcu k posudzovanej záležitosti. Žalobca prejavil reálnu snahu pomôcť žalovanej, či už poskytnutím splátkového kalendára (niekoľkého v poradí), či súhlasom s prerušením prebiehajúceho konania a vytvorením ďalšieho priestoru pre žalovanú na usporiadanie si vlastných pomerov.

2.6. Odvolací súd uzavrel, že výkon vlastníckeho práva zo strany žalobcu nie je v rozpore s dobrými mravmi. Vzhľadom na už vyššie zdôraznený nezmenený stav užívania dotknutého bytu žalovanou bez právneho titulu je tak plne dôvodným uloženie jej povinnosti byt vypratať. Rovnako oproti predošlému rozhodnutiu odvolacieho súdu nedošlo k žiadnej zmene ohľadne nároku žalovanej na bytovú náhradu (uvedené netvrdí ani odvolateľka), čiže povinnosť vypratať byt žalovanou nie je viazaná na zabezpečovanie jej náhradného bývania zo strany žalobcu. Odvolací súd tiež akceptoval prvostupňovým súdom zvolenú lehotu na vypratanie bytu - 90 dní od právoplatnosti rozsudku. Už len samotným podaním odvolania a následným priebehom odvolacieho konania žalovaná získala ďalší časový úsek (dlhší ako jeden rok) na vyriešenie si svojich záležitostí. To, či s ním dokázala zmysluplne naložiť, je už iba záležitosťou jej samotnej. Posúdenie rozoberaných širších súvislostí inštitútu dobrých mravov

náležite rešpektuje i východiská a závery prezentované v rozhodnutiach Európskeho súdu pre ľudské práva v otázkach ochrany obydlia. V konkrétnostiach súdnej veci tak ide v celom rozsahu o zásah primeraný a v podmienkach demokratickej spoločnosti, ktorá je postavená aj na akceptovaní elementárnych pravidiel slušnosti, i zásah nevyhnutný. Len na okraj odvolací súd dodal, že žalovaná strana tiež v daných spojitostiach poukazuje iba na všeobecné konštatovania, ale bližšie nevymedzuje, v čom dopadajú na konkrétnosti súdeného prípadu; osobitne, na konkrétnosti dlhodobého/niekoľkoročného správania sa a prístupu žalovanej.

2.7. Za čiastočne dôvodnú považoval odvolací súd námietku žalovanej týkajúcu sa zhrnutia "členov domácnosti" do výroku napadnutého rozsudku. Je nepochybné, že v právnom vzťahu so žalobcom bola len žalovaná a všetky osoby žijúce v jej domácnosti mali právo bývania iba odvodené od jej pôvodného nájomného vzťahu. Zároveň žalobca žalobu výslovne a jednoznačne smeroval taktiež iba voči žalovanej. Okresný súd teda nad rámec petitu žaloby do výroku rozsudku zahrnul i (všetkých) členov domácnosti. Okolnosti výkonu prípadnej exekúcie (vyplývajúce napr. z § 184 Exekučného poriadku) nie sú v súdnej veci relevantné, nakoľko nie sú predmetom aktuálneho konania. Nadväzne krajský súd obsahovo potvrdil napadnutý rozsudok s tým, že v rámci formulačnej zmeny „vynechal“ slovné spojenie „spolu s členmi domácnosti“. Práve vzhľadom na to, že takáto požiadavka nebola súčasťou žalobného petitu, neprichádzala do úvahy zmena rozsudku okresného súdu, ktorou by sa v tejto časti žaloba zamietla a v ostatnej (určujúcej) časti by bol napadnutý rozsudok potvrdený.

2.8. V dôsledku zmeny (hoci v podstate len formulačnej) napadnutého rozsudku rozhodoval odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1, 2 CSP o nároku na náhradu trov celého (prvoinštančného i odvolacieho) konania. Napriek vyššie vymedzeným nemalým deficitom v správaní žalovanej (osobitne v ostatnom štádiu prejednávania veci) odvolací súd zohľadnil jej sociálnu situáciu, vrátane už okresným súdom akcentovaných predpokladaných nákladov súvisiacich s vyriešením jej bytovej otázky v reakcii na výsledok tohto súdneho sporu a v zmysle § 257 CSP nepriznal žalobcovi náhradu trov konania. Do značnej miery prihliadol i na postoj samotného žalobcu, ktorý proti výroku o nároku na náhradu trov konania napadnutého rozsudku (taktiež nezohľadňujúcim jeho úspech v spore) nepodal odvolanie. Rovnako v tomto smere je vidieť vyššie konštatovaný celkový - dostatočne ústretový a rešpektujúci dobré mravy v ich širšom kontexte - prístup žalobcu voči žalovanej.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v rámci ktorého žiadala o odklad vykonateľnosti ňou napadnutého rozhodnutia. Uvedenú žiadosť podaním doručeným dovolaciemu súdu 20. novembra 2023 žalovaná doplnila tým, že jej bolo doručené upovedomenie o začatí exekúcie na nepeňažné plnenie - vypratanie nehnuteľnosti. Nakoľko ide o obdobie pred Vianočnými sviatkami a dovolateľka sa spolu so svojimi deťmi nemá kam presťahovať a hrozí jej, že bude cez zimné obdobie a Vianočné sviatky „na ulici“ znova vzniesla požiadavku na odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého odvolacieho rozhodnutia. Navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná uviedla, že podstatnou v prejednávaní veci bola otázka, či je výkon vlastníckeho práva žalobcu realizovaný žalobou na vypratanie bytu uplatňovaný v súlade s dobrými mravmi. Podľa žalovanej prvostupňový súd k tomu (iba) uviedol, že nie je v súlade s dobrými mravmi, aby žalovaná užívala, bez právneho dôvodu a bez akejkoľvek úhrady, predmetný byt už od roku 2017 (bod 20 jeho dôvodov). Na otázku (viď vyššie) teda prvostupňový súd neodpovedal, pretože otázkou dobrých mravov sa zaoberal výlučne (iba) s ohľadom na konanie dovolateľky. Odvolací súd na uvedenú otázku odpovedal v bode 22 a preto svoje rozhodnutie založil na nových prekvapivých dôvodoch. Dovolateľka nemala možnosť namietat' tomuto novému právnomu názoru, v dôsledku čoho bolo porušené jej právo na spravodlivý proces.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalovaná uviedla, že tým, že na vyššie uvedenú otázku (vo vzťahu k obyvateľke mesta v nepriaznivej finančnej situácii) odvolací súd odpovedal kladne, odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v skutkovo obdobných veciach (poukázala na R 33/2011, 5Cdo/322/2019, 7Cdo/123/2018 - a to, čo do prekvapivosti, § 382 CSP). Zdôraznila, že odvolací súd nesprávne právne posúdil vec, ak dospel k záveru, že výkon vlastníckeho práva žalobcu žalobou na vypratanie bytu je v súlade s dobrými mravmi, pričom prvostupňový súd skúmal iba súlad s dobrými mravmi vo vzťahu ku žalovanej. Poukázala tiež na rozhodnutie

9Cdo/56/2020, 8Cdo/418/2014 a viaceré rozhodnutia EŠLP. Ďalej uviedla, že žalobca sa domáha vypratania sociálneho bytu, ktorý nepotrebuje. Uvedenú skutočnosť v konaní nevyvrátil. Dovolateľku v prípade výkonu rozhodnutia čaká bezdomovectvo a v súvislosti s ním rozklad a deštrukcia jej najbližšej a jedinej rodiny, čo predstavuje hrubý zásah do práv podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol a zaviazal žalovanú na náhradu trov dovolacieho konania. V podstatnom uviedol, že nižšie súdy sa v dostatočnej miere vysporiadali s otázkou, či výkon vlastníckeho práva zo strany žalobcu je v súlade s dobrými mravmi. Krajský súd tak nijakým spôsobom nenahradil rozhodnutie súdu prvej inštancie posúdením právnej otázky, ktorá bola pre rozhodnutie vo veci samej rozhodujúcou, tak ako to v dovolaní uvádza žalovaná. Žalobca zároveň považuje návrh žalovanej na odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia za nedôvodný, keďže od podania žaloby o vypratanie už uplynuli 4 roky a žalovaná mala dostatok času vyriešiť si svoju bytovú otázku.

5. Žalovaná nesúhlasila s názorom žalobcu, že nižšie súdy dostatočne vysporiadali s otázkou dobrých mravov.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Najvyšší súd, vychádzajúc z argumentácie žalovanej, nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP; v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie (toto sa vydáva iba v prípade vyhovenia návrhu, pozn.).

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8.1. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je skôr reštriktívny výklad.

8.2. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9.2. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

9.3. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovanej, že v konaní došlo k ňou tvrdeným vadám zmätočnosti.

9.4. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

10. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná v podstatnom namietala, že odvolací súd rozhodol prekvapivo o otázke, či je výkon vlastníckeho práva žalobcu realizovaný žalobou na vypratanie bytu uplatňovaný v súlade s dobrými mravmi, keďže prvostupňový súd sa touto otázkou nezaoberal (bod 3.1.).

11. Dovolací súd konštatuje, že v danom prípade v rozsahu dovolateľkou namietaných vád nejde o prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu v zmysle § 382 CSP. V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa pod „prekvapivým rozhodnutím“ rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie, resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie „nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat ne/správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj napr. 5Cdo/46/2011). V danom prípade ale rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie nevyznieva ani prekvapujúco, ani nečakane, keď súdy oboch inštancií založili svoje rozhodnutia na rovnakých skutkových záveroch pri aplikácii rovnakých právnych noriem. So zreteľom na vyššie uvedené nebolo rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie ani prekvapujúce a ani nečakané.

11.1. Je treba dať za pravdu žalobcovi, že podstatnou otázkou v pojednávannej veci nebola otázka, či výkon vlastníckeho práva žalobcu žalobou na vypratanie bytu je realizovaný v súlade s dobrými mravmi, ale otázka či žalovaná užíva byt bez právneho dôvodu a či týmto svojim konaním zasahuje do vlastníckeho práva žalobcu. Táto otázka bola zodpovedaná súdmi oboch inštancií jednotne tak, že na strane žalovanej neexistuje právo na užívanie predmetného bytu. Nižšie súdy zaoberali aj otázkou, či výkon vlastníckeho práva žalobcu je v súlade s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ). V tejto súvislosti prvostupňový súd po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že nemožno od žalobcu ako vlastníka predmetného bytu v súlade s dobrými mravmi žiadať, aby žalovanú, bez toho aby sa táto aktívne snažila vzniknutú situáciu vyriešiť, aby sa aktívne podieľala na úhradách v súvislosti s užívaním predmetného bytu, nechal naďalej bez právneho dôvodu a bez úhrad predmetný byt užívať, resp. strpieť ďalšie zotrvanie žalovanej v predmetnom byte (bod 20. odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia). Prvostupňový súd tak nepochybne dospel (tiež) k záveru, že výkon vlastníckeho práva žalobcu žalobou na vypratanie bytu je v súlade s dobrými mravmi. Odvolací súd na základe podaného odvolania zo strany

žalovanej vo svojich dôvodoch rovnako vychádzal z názoru, že (ani) výkon vlastníckeho práva zo strany žalobcu nebol v rozpore s dobrými mravmi, vychádzajúc a zdôrazňujúc nezmenený stav užívania dotknutého bytu žalovanou bez právneho titulu a jeho dôsledok spočívajúci v povinnosti byť vypratať (bod 22. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia). Odvolací súd tak nijakým spôsobom nenahradil rozhodnutie súdu prvej inštancie posúdením právnej otázky, ktorá bola pre rozhodnutie vo veci samej rozhodujúcou, tak ako to v dovolaní uvádzala žalovaná. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo predvídateľné a v súlade s jeho rozhodovacou praxou. Možno v tejto súvislosti uzavrieť, že žalovanou namietaná prekvapivosť nemohla v rozsahu dovolacích výhrad obstáť, keďže otázka súladu s dobrými mravmi bola nastolená okrem samotného odvolania žalovanej a bola riešená (aj) v predchádzajúcom zrušujúcom odvolacom rozhodnutí, následnom (ostatnom) prvostupňovom rozsudku i ostatnom odvolacom rozsudku. Navyše v prípade dovolaním napadnutého odvolacieho rozhodnutia išlo v skutočnosti o potvrdzujúci rozsudok (zmena sa týkala iba ostatných členov domácnosti, ktorí ani neboli v hre). Postupom odvolacieho súdu preto nedošlo k namietanej vade podľa § 420 písm. f) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

12. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť dovolania (aj) z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, namietajúc nesprávne právne posúdenie otázky, či je výkon vlastníckeho práva žalobcu realizovaný žalobou na vypratanie bytu uplatňovaný v súlade s dobrými mravmi. Odvolací súd odpovedal na túto otázku kladne, čím sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v skutkovo obdobných veciach. Poukázala na R 33/2011, 5Cdo/322/2019, 7Cdo/123/2018 - a to, čo do prekvapivosti, § 382 CSP a 9Cdo/56/2020 a 8Cdo/418/2014, ako aj na viaceré rozhodnutia ESLP (bod 3.1. a 3.2.).

13. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

13.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13.2. Právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (quaestio juris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (quaestio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávnosť právneho posúdenia veci preto nemožno vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu, ale len argumentáciou spochybňujúcou použitie právnej normy súdom na daný prípad, alebo jej interpretáciu, prípadne jej aplikáciu súdom na zistený skutkový stav.

13.3. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa žalobcu riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje totiž dovolaciemu súdu posúdiť, či ide o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Zároveň musí byť v dovolaní podanom z tohto dôvodu aj konkrétne označené jeho rozdielne rozhodnutie alebo rozhodnutie, od ktorého sa odvolací súd odklonil (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

14. Žalovaná v podanom dovolaní argumentovala odklonom odvolacieho súdu od ňou označených dovolacích rozhodnutí (pozri bod 12. in fine). Jej dovolacia argumentácia, že odvolací súd sa v danom prípade odklonil od záverov vyjadrených v uvedených rozhodnutiach najvyššieho súdu, je však

(vzhľadom na nižšie uvedené, pozn.) neopodstatnená a nespôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

14.1. V podanom dovolaní žalovaná v súvislosti s označenými rozhodnutiami R 33/2011, 5Cdo/322/2019 a 7Cdo/123/2018 však explicitne poukazovala (iba) na tam vyslovený názor o prekvapivosti a manudukčnej povinnosti, ktoré skutočnosti žalovaná namietala v rámci dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a ku ktorým námietkam sa najvyšší súd nateraz už vyjadril (body 9. až 11.). Vzhľadom na uvedené je už na prvý pohľad zrejmé, že pri riešení „právnej“ otázky o dobrých mravoch zo strany nižších súdov v rozsahu nesprávneho právneho posúdenia nemali otázky prekvapivosti, či manudukčnej povinnosti relevantný význam.

14.2. Najvyšší súd v uznesení z 27. januára 2021 sp. zn. 9Cdo/56/2020 odmietol dovolanie žalobcu v spore o vypratanie nehnuteľnosti. V posudzovanom spore bola nižšími súdmi zamietnutá žaloba o vypratanie nehnuteľnosti, ktorá bola žalovanému 1/ pridelená pôvodným zamestnávateľom lesovníka, ako služobný byt. Po ukončení pracovného pomeru sa žalovaný 1/ stal nájomcom bytu, žalovanej 2/ a deťom žalovaných vzniklo odvodené právo užívania nehnuteľnosti titulom. Kvalifikovanou výpoveďou z nájmu žalobcu, z dôvodu uvedeného v ustanovení § 711 ods. 1 písm. e) OZ zanikol žalovanému 1/ nájomný vzťah k bytu. Žalovanému spolu s jeho rodinou zostalo právo nehnuteľnosť užívať do doby pridelenia náhradného bytu žalobcom (§ 712 ods. 2 OZ). Nižšie súdy vychádzali z názoru, že keďže uvedenú povinnosť (pridelenie náhradného bytu) si žalobca zatiaľ nesplnil, žalovaní nemajú povinnosť byt vypratať. Podľa názoru najvyššieho súdu je očividné, že skutkové a právne okolnosti posudzovania vypratania nehnuteľnosti a dobrých mravov, boli v okolnostiach danej veci odlišné od teraz posudzovanej veci a preto sa ani odvolací súd nemohol odkloniť od záverov tam uvedených.

14.3. V neposlednom rade najvyšší súd v ostatnom žalovanou označenom rozhodnutí zo 14. októbra 2015 sp. zn. 8Cdo/418/2014 zrušil rozhodnutia nižších súdov z procesných dôvodov (nedostatok dôvodov a presvedčivosti), teda pre vady uvedené v § 237 písm. f) OSP (teraz § 420 písm. f) CSP) konštatujúc, že «žalovaná v konaní pred súdmi mimo iného uvádzala skutkové tvrdenia o jej nepriaznivej sociálnej situácii, najmä že sa stará o šesť maloletých detí a že nemá vlastné bývanie. Naproti tomu žalobca (mesto) poukazoval aj na narastajúci dlh žalovanej spojený s doterajším užívaním bytu. Súd pri hodnotení dôkazov musí „starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci“ ... Skutočnosť, či výkon vlastníckeho práva realizovaný žalobou na vypratanie bytu je uplatňovaný v rozpore s dobrými mravmi závisí od okolností daného prípadu. Súdy preto nesmeli pri hodnotení dôkazov opomenúť prihliadať na tieto skutočnosti, ktoré boli spolu s ostatnými okolnosťami veci dôležité pre jej posúdenie z hľadiska § 3 Občianskeho zákonníka ... Nezodpovedanie uvedených otázok z pohľadu náležitého odôvodňovania súdnych rozhodnutí sa dotýka ich presvedčivosti, ktorá sa spája s vadou konania v zmysle § 237 písm. f) O.s.p.». Inými slovami záväzný právny názor vyslovený dovolacím súdom sa týkal iba potreby zodpovedania nastolených otázok, či výkon vlastníckeho práva realizovaný žalobou na vypratanie bytu bol/nebol uplatňovaný v rozpore s dobrými mravmi. Zároveň dovolací súd tam konštatoval, že zodpovedanie tejto otázky závisí od okolností daného prípadu. Preto sa odvolací súd ani v súvislosti s uvedeným dovolacím rozhodnutím nemohol odkloniť od záverov tam uvedených.

15. Navyše dovolateľkou naformulovaná otázka (či bol výkon vlastníckeho práva žalobcu realizovaný žalobou na vypratanie bytu uplatňovaný v súlade s dobrými mravmi) nie je otázkou právnou, ale ide o skutkovú otázku, ktorej posúdenie vždy závisí od konkrétnych okolností prípadu. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že zistené skutkové závery a hodnotenie dôkazov zo strany nižších súdov, týkajúce sa v okolnostiach posudzovanej veci otázky dobrých mravov, nie sú ani celkom zjavne neodôvodnené, či arbitrárne, a teda nemožno ich považovať za zmätočné. Argumentácia dovolateľky vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP predstavuje iba polemiku s rozhodnutím odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie, resp. ide o námietky, ktoré sa týkajú spochybňovania správnosti skutkových zistení. Nesprávnym zistením skutkového stavu, prípadne len samou polemikou s rozhodnutím súdu nie je možné podľa Civilného sporového poriadku vymedziť dovolací dôvod, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci. Uplatnenie tohto dovolacieho dôvodu predpokladá spochybnenie správnosti riešenia právnych otázok odvolacím súdom (nie otázok skutkových). Podľa dovolacieho súdu takáto argumentácia v dovolaní dovolateľky absentuje. Dovolať sa de facto domáha opätovného právneho posúdenia ňou tvrdeného skutkového stavu v jej prospech. Takéto tvrdenia nemožno

považovať za právne otázky vymedzené zákonom predpokladaným spôsobom.

16. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovanej nevyplyva ani z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, preto procesne neprípustné dovolanie žalovanej v tejto časti odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f) CSP.

17. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.